

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“

област на висше образование: 7.Здравеопазване и спорт,

професионално направление: 7.4. Обществено здраве

и научна специалност „Управление на здравните грижи“,

обявен в ДВ, бр. 24/16.03.2018 г.

Със Заповед № Р-109-223/02.05.2018 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р П Стоянов“ – Варна съм определена за член на Научно жури и със Заповед Р 109-320/ 01.06.2018 г. съм избрана за официален рецензент по процедура за заемане на академичната длъжност „доцент“ с единствен кандидат Теодора Николаева Евтимова, доктор по управление на здравните грижи, за нуждите на Филиал Шумен, Катедра „Здравни грижи“, (с допълнителна специалност Акушерка) Факултет „Обществено Здравеопазване“, Медицински Университет „Проф. Д-р П. Стоянов“ – Варна,

Кратки данни за кариерно развитие на кандидатката. Теодора Евтимова е родена на 24.12. 1968 г. Завършва средно образование в Шумен през 1988 г., а полувисше, акушерка, през 1991г. в ПМИ - Варна. През следващите години тя повишава в различни форми образованието си: магистърска степен по социална педагогика в Шуменския университет – 1993 - 1996 г.; пак в Шуменския университет – магистърска степен по социални дейности, специализация по социална администрация – 1999 - 2001 г.; през 2004 - 2005г. в МК - Шумен приравнява с 4600 ч. полувисшето си образование към бакалавър „акушерка“; през 2011-2013 г. завършва магистърска степен по Управление на здравните грижи. През 2016 г. след успешна защита на дисертационен труд **„Акушерката в семейно-консултативната дейност с приоритет женското здраве сред**

маргиналните групи” придобива ОНС „**доктор.**” През 2017 г. придобива специалност „педагогика“

Трудовият ѝ път е изцяло свързан с професионалната ѝ квалификация на акушерка, практикуваща и преподавател. От 1991 г. постъпва в Обединен районен болничен комплекс - Шумен –до 1994 г. е акушерка в Родилно отделение, а през 1998 - 1999 г. - в отделение Патологична бременност. През останалото време с начало 1994 г. е преподавател по практика в ПМИ - Шумен, от 1996-2006 г. в Медицински колеж Шумен, а през 2007 - 2013г.в МК - Варна. От 2013 г. е асистент в катедра „Здравни грижи“ на ФОЗ при МУ - Варна; от 2015 г. и досега е асистент във Филиал Шумен на МУ - Варна. Има общ трудов стаж по специалността 25 години 3 мес, и 21 дни. Документирано е участието на Теодора Евтимова в 19 семинара и обучения, което я характеризира като специалист и преподавател, упорито работещ за професионалното си развитие. В тази посока е и участието ѝ в 10 проекта, от които три международни. Почти всички проекти са свързани с женското здраве и стимулиране на добри практики в акушерската грижа: промовиране на кърменето в учебни програми на медицински сестри и акушерки, интегриране на проблема за предоставяне на здравни услуги в мултикултурна среда, със специален фокус към ромите, в учебните програми на специалностите „Медицинска сестра“, „Акушерка“ и „Социални дейности“ към МУ-Варна; проект на UNICEF за развитие на Центрове за майчино и детско здраве; проект „Партньорство сестра - семейство“ за подкрепа на семейства в икономически неравностойно положение. По проекта за образователна мобилност „Еразъм“ е посетила Университет „Св.Климент Охридски“ в Битоля, Република Македония и провела изследване, свързано с дисертационната ѝ работа. По проект на UNICEF се е запознала с акушерската патронажна дейност във Великобритания. Владее на работно ниво английски, френски и руски

езици. Членува в БАПЗГ, Българската асоциация по общественото здраве и в Европейската асоциация по общественото здраве-EURHA.

2. Общо описание на представените материали и изпълнение на наукометричните критерии.

Кандидатката се явява на конкурса с научна продукция включва общо **27** заглавия, от които: *автореферат на дисертационен труд - 1, монография - 1, пълнотекстови публикации – 25*, в т.ч. *в научни списания – 13, от които 1 в чужбина, 1 международно списание в България и в сборници от научни прояви – 12*. Документирани са **19** участия на *национални и международни научни форуми* с резюмета, които не се рецензират, но са доказателство за общественостно-научната активност на кандидата. Разпределението на научните трудове по място на кандидатката в авторските колективи показва, че тя е самостоятелен автор в **22%** и *първи автор* в - **19%** от всички заглавия, свидетелство за възможностите да заема самостоятелна и водеща роля в изследователски екипи.

С посочените по-горе данни става ясно, че кандидатката отговаря на количествените наукометрични критерии, заложенi в Правилника за развитие на академичния състав на МУ - Варна за заемане на академична длъжност „доцент”.

3. Качествена оценка на научно-изследователската дейност и приноси.

Представената научна продукция на кандидатката е по темата на конкурса. В авторската справка тя систематизира публикациите си в 5 направления, които на места показват припокриване, поради факта, че в своите публикации ас.Т.Евтимова изследва акушерската професия като функциониране, образование, отношения с пациентите, възможности за автономна дейност - аспекти, неразривно свързани един с друг.

По първо направление *Роля и функции на акушерката при оказването на семейно–консултативна дейност* попадат най-голям брой публикации (*№ 1, 2, 9, 11, 13, 15, 18, 21, 23, 24*). Проучени са потребностите от акушерски дейности, отговарящи на индивидуалните здравни нужди на жените през всички периоди от живота им, в т.ч и особено важните пренатален, антенатален и постнатален и патронажни грижи за новороденото. Поставен е акцент върху самостоятелната роля на акушерката в повишаване здравната култура на пациентките, особено при тези от маргинални групи. Проучени и анализирани са добрите световни практики на акушерска грижа и тяхното приложение в опазването на майчиното и детско здраве. Разработени са иновативни модели за предоставяне на автономни акушерски грижи чрез създаването на Акушерски център за семейно консултиране и Модел на продължителна акушерска грижа за наблюдение на нормално протичаща бременност, раждане и постнатален период. Оценявам значението им за намаляване на здравните неравенства сред бременни и майки на малки деца, улесняване достъпа до здравни грижи и не на последно място възможност за утвърждаване на автономната роля на акушерката и издигане престижа на професията.

По второ направление *Организация и усъвършенстване на обучението на студентите от специалност „Акушерка“* (*№ 1, 2, 7, 12, 13, 20*) авторката изследва доколко теоретичното и практическото обучение отговаря на променящите се изисквания към акушерската професията. Отчита се нивото на компетенции на акушерката, придобити в процеса на базово и следдипломно обучение и правната уредба в страната за практикуване на професията. Изследванията върху мотивация за избор на професия, на висше учебно заведение, на нагласи за продължаващо обучение имат характер на обратна връзка и успешно могат да служат в кратко- и средно- срочни управленски решения в образователната сфера.

Приложен аспект имат проучванията върху въвеждане на интерактивни методи за формиране на професионални знания, умения и поведение.

По трето направление *Основни аспекти в дейностите на съвременната акушерка (№1, 2, 5, 6, 9, 10, 12, 21)* на базата на холистичния подход на акушерския модел на грижа са изследвани потребности от акушерска семейно-консултативна дейност на пациентки от маргинални групи, подходи за усъвършенстване на здравните грижи, установени стереотипи на работа и конфликта им с променящите се условия на средата. Теоретико-приложни приноси има доказаната необходимост от разширяване на функциите на акушерката, ориентирани към покриване на съществуващите дефицити в здравното обслужване по време на бременността, раждането и следродовия период. Емпиричните проучвания на кандидатката разкриват групите пациентки с повишен медико-социален риск, което има практическо значение за предприемане на подходящи мерки за покриване на повишените им здравни потребности.

По четвърто направление *Иновации в акушерската практика (№1, 2, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 23, 24)* са разработени иновативни подходи за осъществяване на автономни продължителни акушерски грижи при нормална бременност.

В пето направление са включени приносите по направления, извън споменатите по-горе, обединени като Вариа: детското и училищното здравеопазване, интеграция и рехабилитация на хора с увреждания.

Представен е монографичен труд на тема **„Актуални подходи при продължителна акушерска грижа“** с рецензенти проф. Соня Тончева, дм и доц.Иваничка Сербезова, дп, поради което няма да бъде подробно рецензиран. Заслужава да бъде отбелязан, обаче, подходът на авторката - *анализ на практики и данни, лично участие, собствени проучвания, теоретични обобщения, съставяне на Модел, оценка.* Тя обобщава исторически данни за акушерските грижи за бременните жени в България -

от Здравно-съвещателните станции в 1920-30 години до съвременните Женски консултации (ЖК) При направения SWOT на ЖК се установява пасивна позиция на акушерката в ЖК, липса на промотивно-профилактична дейност, акушерките са недостатъчно използван ресурс в непрекъснатото наблюдение на жената в пренаталния и постнатален период, както и на новороденото. Основателен е изводът за разминаване между повишените компетенции на акушерката и законовата регламентация на дейността ѝ Т. Евтимова представя патронажната дейност във Великобритания, както и опита на създадените по инициатива на UNICEF Центрове за майчино и детско здраве (ЦМДЗ), в които тя е участвала като учител на медицински сестри и акушерки. Философията на модела на продължителна акушерска грижа се основава на изучаване и представяне на разнообразни практики от Великобритания и може да се обобщи - здравни услуги за майките в пренатален, натален и постнатален период: „по-безопасни, по-персонализирани, по-добри, по-професионални и по-приятелски настроени към семейството“ В здравно-политическо отношение акцентът е върху избора, непрекъснатостта и контрола в стандарта за майчинство. Разработеният от кандидатката **Модел на продължителна акушерска грижа** и Алгоритъма за осигуряване на тези грижи - навременни, последователни и индивидуални, считам за лично, значимо постижение на Теодора Евтимова. Теоретически много добре обоснован, с ясно определени дейности на водещата акушерка през всеки от периодите, Моделът разкрива възможности за по-ефективни грижи, ако бъде подкрепена достатъчно ясно законодателно автономната акушерска практика.

4. Учебно-преподавателска дейност.

Кандидатката за доцент има над 20-годишен преподавателски стаж в обучение на здравни професионалисти-акушерки. От Справка за учебната ѝ натовареност през поледните 5 учебни години, издадена от МУ-Варна, става ясно, че средната ѝ годишна натовареност е 718 часа. Преподава основни

дисциплини: Философия и въведение в сестринските и акушерски грижи; Специални грижи за бременни с нормална и патологична бременност; Специални грижи при жени с нормален и патологичен пурпериум; Специални грижи при гинекологични заболявания; Специални грижи при бременни, родилки и гинекологично болни с инфекциозни и венерологично болни; Специални грижи при деца в неонатологията и педиатрията; Спешни състояния в АГ практиката; Клинична прсктика. Лектор по различни проекти пред професионално – колегиална, пациентска, гражданска аудитории, тя се ползва с репутация на добър преподавател както сред студенти, така и сред колеги. По проекта на МОН „Студентски практики“ - фаза 1 е академичен наставник на 31 студентски практики, от които 21 приключили. Административен асистент и курсов ръководител.

Лични впечатления. Познавам Т.Евтимова като добросъвестен и задълбочен изследовател, посветена на работата за разширяване и обогатяване работата на акушерката в общността, възпитан, деликатен, етичен и културен човек. Изразявам своята убеденост, че поради професионалната си ерудиция и лични качества като хабилитиран преподавател, тя ще бъде много ценен и полезен член на преподавателския екип на Филиал Шумен на МУ - Варна.

Заключение. По наукометричните критерии, научните и практико-приложни приноси на изследователската си работа, преподавателски опит кандидатката напълно отговаря на изискванията на Закона и на Правилника на МУ - Варна за развитие на академичния състав. Това са основанията за моето положително становище и апела ми към членовете на Научното жури също да гласуват положително асистент **Теодора Николаева Евтимова** да заеме академичната длъжност „**доцент**”

12.06.2018 г

Рецензент:

доц. Н.Фесчиева, дм